

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13337

DOS YINGL FUN KARASKAL

Jordana Fain

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

דא

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד

13

104479

יְדֻנְהוּ פִּינְוּ

הַאָם אַיִנְגֶר פֿון קאַראַסקאַר
דאַטִינאַ פּאַאָנסטִינאַ סאַדטִיעִנאַט

* * *

MICROFORM

1944

בוענאַם אַיִרעס

Domingo Faustino Sarmiento - Presidente

Orador y escritor argentino, presidente de la Universidad de Buenos Aires y de la Universidad de Chile.

הוא היה מורה ופילוסוף ארגנטינאי, נשיא אוניברסיטת בואנוס איירס ונשיא אוניברסיטת צ'ילה. הוא חיבר את הספר "פאטריה" ו"פאטריה ופאטריסטיה".

הוא נולד ב-1811 בפרובינציית סן לואיס, ארגנטינה, ונפטר ב-1888 בברזיל.

א י נ ה א ל ט :

זייט

4	פארווארט — פראם. יוסף מאנין
5	— סאקסימא יאנובסקי — "
7	נעכורט —
10	נייע צייטן —
11	ערשטע טריט —
14	דאמינגאס דערציאונג —
17	דאמינגאס חברים —
18	דאן כאסע דע ארא —
22	פארשלאגענע טויערן —
24	צו זעלבשטענדיקייט —
26	„על מאעסטרא“ —
31	פריערדווערטער —

מיט דער דאָזיקער ביאָגראַפֿישער אַרבעט איבער סאַרמיענסאָן, ברייטערס אויס ירדנה פֿיין, — די יונגע קינדער שרייבערן וועלכע אַז גוט באַקאַנט די לערער און שילער — איר ליטעראַרישן זשאַנר. פֿון דערצייילונגען געבויט אויף פֿאַנסאַזיע און עפֿיזאָדן, גייט זי איבער אין איר איצטיקער אַרבעט צו שילדערונגען פֿון די רעאַלע און ברויזיקע קינדער יאָרן פֿון איינעס פֿון די אינטערעסאַנטסטע און וויכטיקסטע פיגורן פֿון אַרגענטינער געשיכטע. גוט האָט געסאָן ירדנה פֿיין צו אויסוויילן דוקא סאַרמיענסאָן אַלס ערשטע סעמע פֿאַר אַ ביאָגראַפֿישער אַרבעט. סאַרמיענסאָס קינדער-יאָרן, לייט אין פֿסיכאָלאָגיש שטאַרקע מאַך מענטן זיינען אויך דראַמאַטיש לעבעדיק. דעריבער זיינען זיי אויך אַנציענד און דערוועקן דעם געהעריקן אינטערעס און אויפֿמערקזאַמקייט פֿונעם לעזער, ספּעציעל פֿונעם קליינעם לעזער, בפרט נאָך ווען זיי זיינען געשריבן, ווי אין אונזער פֿאַל, בילדלעך מיט הומאָר און עמאַציע.

ביאָגראַפֿיעס ווערן לעצטנס באַטראַכט פֿאַר איינע פֿון די בעסטע דערציערישע מיטלען צו וועקן אין די הערצער פֿון קינדער עמאַציע פֿאַר די וויכטיקע היסטאָרישע געשעענישן און רעספּעקט צו אירע העלדן.

אין די קינדער יאָרן פֿון סאַרמיענסאָן, וועלכער האָט זיך שפּעטער דערהויבן צו דער חזרה פֿון אַ פֿערזענלעכקייט אין וועלט פֿאַר נעם, זיינען פֿאַראַן מאַמענטן וועלכע זאָגן אָן די גרויסע מעשים וואָס ער איז געווען באַדוּפֿן צו רעאַליזירן.

פֿאַר אונזערע שולן אין די דאָזיקע ביאָגראַפֿיע, געשריבן פֿון ירדנה פֿיין, אויסער אַלי געמיינער באַדייטונג, אויך אַ אַרבעט פֿון באַזונדערן ווערט, ווייל זי דינט אונז גלייכצייטיק אַלס וויכטיקער בייטראַג פֿאַרן לחוד פֿון „טעם אַס פֿאַטריאַס“ וואָס אין לעצטנס באַ אונז אַריינגעפֿירט געוואָרן דורכן נאַציאָנאַלן שולד־אַט. די קינדער און לערער וועלן איר זיכער דאַנקבאַר זיין פֿאַר דער שיינער מתנה וועלכע שטעלט זיי אין אינטימען קאָנטאַקט מיט די קינדער יאָרן פֿונעם גרויסן אַרגענטינער דער ציער, שרייבער און שטאַטסמאַן: ד. פ. סאַרמיענסאָן.

מראַע. יוסף סאַנין

Jordana Fain, espíritu sensible y ensoñado derrama su generosidad amorosa en las presentes cuartillas irradiadoras de fe argentinista e impregnadas de pasión educativa. Sarmiento es el héroe que ha escogido para el suave y arrullador aleteo que quiere provocar en el alma del pequeño lector judío.

Nada más acertado que presentar a nuestros niños el ejemplo de esa vida sin par del más grande de nuestros maestros que en vida fuera Don Domingo Faustino Sarmiento.

El niño judío al familiarizarse simultáneamente con los episodios de la gesta argentina y con las narraciones de la historia hebrea, logrará, quizás, con la ayuda de éste cálido relato, atar los hilos sutiles que homologan al Maestro Hilel, al heroico y sabio Rabi Akiba con el Maestro de los Maestros argentinos.

¡Cuánto más firme será su amor a la Argentina, cuánta más sólida la fe de los pequeñuelos en todos los eminentes personajes que, al conjuero de idénticas inspiraciones de superación humana, labran el progreso del espíritu humano!

Una honda emoción humana campea en todas las páginas de éste trabajo; un estilo límpido y suave, sin contorsiones lingüísticas ni amaneramientos caprichosos, le prestan amenidad desusada y le otorgan un interés creciente, igualmente cautivador para los lectores de toda edad.

Y si éste no fuera mérito suficiente, debemos agradecer a Jordana Fain, también el hecho de convertir a su héroe argentino en categoría general. — Judíos hay en todas partes del mundo; el idisch es todavía lengua dominante de la grey dispersa. No olvidemos pues que el niño judío de Polonia, como el que habita el Asia ó la América del Norte, también unirá de hoy en adelante, a la constelación de su fantasía comunicativa, la estrella tutelar del prócer argentino.

MAXIMO YAGUPSKY.

אלע קינדער פון שטאט און פראווינק — באזונדערס די וואס האבן מיר נאכגעשאלט
אין מיינע דערציילונגען פון דעם "קינדער-ווינקל" אין די "די אידישע צייטונג" — זיי
איז געווען דאס דאזיקע קלוינע ביכל.

זייער נאענטקייט האב איך געפילט פאר דער גאנצער צייט. דאס איז מיר געווען א סטובל
אין מיין שטרעבן צו דערנענטערן זיך צו דער נשמה פון אינזער אידיש קינד און אים דער-
נענטערן און לערנען לויט האבן אידיש ווי איך האב עס ליב.

די קלוינער לעזער —

אז די וועט ליינען, פארשטיין און פארנעמין האבן פון דעם דאזיקן ביכל, וועל איך
זיין אויסערסט צופרידן.

אויב איר וועט מיך באגליי-
געבירט סוף וועלן מיר מיט א גרויסן
שפרות אויף צוהן אין דער
צייט, זיך אריבערטרען אין דעם יאר 1811.

מיר געפינען זיך אין דער פראווינץ סאךסאן
וואס האט געצילט אין יענער צייט פון אכט פון
צען טויזנט איינזואוינער.

ווייט פונ'ם קאמפאקטן ישוב, וואו עס ציען זיך
ווייךגערטנער און עס וואקסן געדיכט פאלמען און
מאראנאנדבוימער, וואוינט די ארימע באפעלקער-
רונג אין געגנט וואס הייסט: "קארמסקאל".

אין דעם דאזיקן געגנט, אפגערוקט, נאענט שוין
צום פרייען פעלד און אויסזנס פון א בארג, ארום
געדינגלט מיט א גרויסן גרויסגארטן און אויסבא-
האלטן אינטער געדיכט קלעטערנדיקע פלאנצן,
שטייט א טימטייז שטובל — צוויי גרויסע
העל געקאלטע איבערן מיט א נידעריקן דאך
פון שמרוי. אין יעדן צימער א גרויסער פענאסער
מיט גראסעס וואס קוקן ארויס צום הויף וואו עס
דרייען זיך ארום עופות.

אינטער א ברייט צעוואקסענעם סייגנבוים וואס
אין מיטן הויף, וועלכער בויגט זיך איבערן דאך

די איינזאכטן לעבנס-הכמה מיט וועלכע דאָנאָס פּאַרלאָ האָט צעגעטערט די דערזיאַנג פֿון איר סאַטיליע.

אין יענעם טאָג אין וועלכן מיר טראָגן זיך אַזוי בער אין דעם קאָראַסקאַליגענעם פֿון סאַרדאַניאַ — דעם 15-טן סעפטעמבער 1811 — האָט דאָנאָס פּאַרלאָ אַלעאַרסטן דעם סאַטיליענאָ געבוירן אַ טויטן זון.

דער איבערנענטער פּרינץ און קרוֹן פֿון דער טשאַרחה דאָן טאַטע דעם אַזאַ פּרענצער פֿון דער אַרטיקער קריסטלעכער קירכע, האָט מיט אַלעמענס צושטימונג אַ נאָען געגען דעם זיין געבוירענעם: פּאַרטינאָ וואַלענטין. אַזוי זי אָבער די פּאַרטינענאָ'ס האָבן געלויבט אין דעם „פּאַרטינאָ דאָמינאָ“ אַלס זייערן אַ טאָכטער, האָט מען, כּדי צו פּאַרהויבן דאָס נייגעבוירענע קינד פֿונ'ם שלעכטן וואָס האָט פּאַרסאַלעס די פּרענצער דינע זון, וועלכע זיינען זיין געטאָכטער, אַינס זיין נעבן אַ אונאַרטיקערן: דאָמינאָ.

די דאָזיקע גליקלעכע פּאַרטינאָ נייע צייטן ליערנעשענטיש, איז סאַרדעקור מען אין דער צייט ווען איבערן נאָען לאַנד האָבן זיך געטראָגן מיט אַ שטאַרקן אינפּוּלס, די נייע אירעאלן וואָס זיינען פּראַקטיש גרעס געוואָרן דעם 25-טן מאַי 1810 אויף די פּאַלי טאַיען פֿונ'ם „קאַטילדאָ“ אין בווענאַס אירעם.

אין יענעם טאָג האָט דאָס פּאַרלי מיט אויסווייזן און עקספּוזירן אַפּעקאַטאָר אונזער אַ שניידנדיקן רעזולטאַט דעם רעזולטאַט פֿון דער פּאַרטינאָ וואַלענטין זייערע פּאַרטינאָ און די דאָמאַלסטיקע רעזולטאַט. די פּאַרטינאָ וואָס פֿ'דאָבן אונזער שטעלע די ווייניק פּאַרטינאָ און דער שפּאַניאַלי-שער רעפּרעזענטאַטיווער מאַנס זיינען געווען דער ערשטער פּרואַו צו אונאַפּהענגיקייט פֿון דער שפּאַניאַלישער איבערמאַכט איבער די פּאַרטינאָ פֿונ'ם „לאַ-פּאַרטינאָ“ סייך און דער ערשטער שפּאַן צו אַ נייער פּיל פּאַרשפּרעכנדיקער צוקונפֿט. איבער אַלע פּאַרטינאָ וואָבן בליק שניעל זיך

ALBERT EINSTEIN IN 1921 - PHOTO BY ALBERT EINSTEIN
ALBERT EINSTEIN IN 1921 - PHOTO BY ALBERT EINSTEIN
ALBERT EINSTEIN IN 1921 - PHOTO BY ALBERT EINSTEIN

צערמאגן די רעזולטאטן פון יענעם רעזאלוטאָ-
 זערן פרוואו און ס'האט אויסגערודערט אלע שיני
 פון פון דער באפעלקערונג אין די סארווארנסטע
 ווינקלעך פון לאנד, וואו עס איז נאך געווען א
 הייסל אינזאוינער, א פאך שווערע כאטעס גע-
 ווארסן אויף פרימיטיווע געסלעך, האט זיך בא-
 מערקט אן אויספרייסלונג אינ'ם לעבנסשטייגער
 און ס'האט געוויבלט מיט עקזאלטירטע שטימו-
 גען.

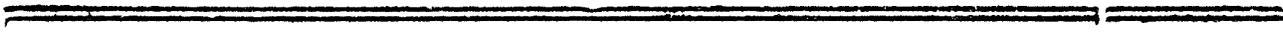
אלע פראווינצן סונ'ם "לא פלאטא" - טייך האבן
 ווי אויסגעוואכט פון זייער קאלאניאלן שלאג און
 דערפילט און זיך נייע בוחות.

אין די דאזיקע שטורמישע טעג וואס האבן
 סאראויסגעוואגט נייע צייטן, איז געבוירן געווארן
 דער פינסטער זון ביי די סארמיענמאָס, בריינגי-
 דיק אויסערגעוויינלעכע פרייד סאר דער מוסער
 וואס האט אין דעם נייגעבוירענעם קינד, געבוי-
 גען א טרייסט פאר אירע פיר סארלויבענע זין.

נישט ווינציקער איז געווען די פרייד פון דעם
 סאטער און די טעכטער. פון יענעם טאג אן איז
 דאס אריבע שטיבל אין קארמאקאל אנטעסולם גע-
 ווארן מיט א גוי לעבן און יעדער איינער אין שטוב
 האט זיך געפלייסט איבערשטייגן דעם אנדערן מיט
 זיינע טאטיאונגען פארן קינד.

דער איינציקער זון פון
ערשטיע טרום די סארמיענמאָס, איז
 אויסגעהאדעוועט געוואָ-
 רן אין אייטקייט אטער ארוםגערינגלט פון א לי-
 בעדיקער איבערגעגעבענער פאמיליע וואס האט
 נישט געשאפט קיין טי פון זיינע שוועגן.

דאס זינגט איז געוואקסן א געוונט קינד. די שטרי-
 בן אין שנים שארפע — א ברייטע נאז, פליישיקע
 ליפן, ברייטע ברעמען איבער די אויגן. זיין בליק,
 איז ווי גוי זיין מוסער, סול מיט צארטן ציטער
 געווען. זיין קאפ א גרויסער מיט געדיכט לאנגע
 האר, און א ברייטן שטערן וואו עס האבן זיך
 שארף געאיינגט די געדיכטע ברעמען.

אין ספק שיש להבחין בין שני סוגים של פיקציות. האחד הוא הפיקציה המדעית, והשני הוא הפיקציה האמנותית. הפיקציה המדעית מבוססת על עקרונות מדעיים, ואילו הפיקציה האמנותית מבוססת על רגשות ודמיון.

הפיקציה המדעית היא סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים. זהו סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים. זהו סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים.

הפיקציה האמנותית היא סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים אמנותיים כדי ליצור עולמות דמיוניים. זהו סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים אמנותיים כדי ליצור עולמות דמיוניים.

הפיקציה המדעית היא סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים. זהו סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים.

הפיקציה האמנותית היא סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים אמנותיים כדי ליצור עולמות דמיוניים. זהו סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים אמנותיים כדי ליצור עולמות דמיוניים.

הפיקציה המדעית היא סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים. זהו סוג של פיקציה שבו המחבר משתמש במושגים מדעיים כדי ליצור עולמות דמיוניים.

פ'שענן אים צוריק ברענגען אהיים די ריוונדע
וואס פלעגן אויף מוילאזירלעך קרייצן דעם גענום
פון איין פראווינץ אין דער אנדערער.

דאָזיגאַס

די נייע רעגירער פון
לאנד, די יונגע פאטריאָט
פון האָבן זיך פארזענד

דערציאונג

מען צו פארהאנדלען די "עקס קאלאניא עספאניא"
לא" אין א פריי, געבילדעטן פאלק און זייער ערש
טער שריט דאָס צו דערנרייבן איז געווען א באַ
שלוס צו שאַפן א נעץ פון שולעס אין אלע פראַ
ווינצן.

דאָן אינגאנצן דע לאַ האַס — גובערנאטאָר
פון פאדבוואן איז באַסולמעכטיקס געוואָרן צו שאַ
פון אין זיין פראווינץ א שולע פאר וועלכער מען
האָט ספעציעל באַשטימט לערער פון פויענאַס
אירעס.

דער שולע האָט מען א נאָמען געגעבן: "דע לאַ
פאטריאָט", באַשטימט אלס דירעקטאָר האָט מען

דאָן אינגאנצן פערטן ראַדריגעס, און זי איז גלייך
אויסגעטעמט געוואָרן מיט דריי הונדערט שילער
וואָס האָבן אָנגעפאנגען זיך לערנען לייכטען, שריי
פון, רעכענען און רעליגיע, — די איינצליגע גענע
שטאנדן וואָס מען האָט דאמאָלט איינגעפירט.

עס האָבן זיך געלערנט די קינדער פון די רייכט
מע פון דער פראווינץ, צוזאמען מיט די אַרומסטע,
אפילו די קינדער פון די שווארצע שקלאפנים, וואָס
ביי די שפאניאַלישע אַדללייט האָבן אויך געלערנט
אין "לאַ עסקוועלא דע לאַ פאטריאָט".

דאָניא פאולא, האָט גלייך איר סינה יעריקן זיני
די געשיקט אין דער שולע; זי האָט פלייסיק אויס
געאַדבעט נאָך א פאַר טעפיכער, שפעט אין דער
נאַכט, אויסגעקלאָפן ליכט פאַר די קלויסטערס,
אַלץ כדי איר זון זאלן נישט פעלן די העסטן און א
גאנצע פאַר שיד צום ניין זיך לערנען.

זייער שטיבל איז געווען ווייט פון דער שולע,
אַבער אפילו אין די געסערלעכסטע העסטערן

האם זי נעשיקט איר זון, כדי ער זאל נישט פארלוירן
קײן איין קלאם און ער שלענט שטענדיק קומען
דער ערשטער, רוסנדיק די אויטערקואסקיט פון
די לערער צוליב זיין פינקטלעכקייט.

פינקט הען זיין זון האט אָנגעשאנען לערנען,
אין דאָן קלעמענטע סארמיענטאָ ציגעשטאנען אלס
פאלדאט צו דער גרופע פארמאטן וואָס האָבן באַ
גלייט דעם העראַישן פעלדמארשאַל דאָן טאַטע דע
סאָן סאַרמאָן אין זיין נטיעה איבער די אַנדערע.

דאָן קלעמענטע סארמיענטאָ האָט זיך זייער
אויסגעצייכנט אין דער שלאכט פון „שאַקאַבי
קאַ“, און צוליב זיין אויסירונג איז אים סאַדסרויט
געוואָרן אן אַחריות/סולע מוסיע — צו פירן פון
איין פראַווינץ אין אַן אַנדערער א גרופע צום טויט
פאַר/משפּט'ע.

אינ'ם שטיבל פון „קאראסקאל“ האָט די אַשויע
זנחייט פונ'ם סאַטער זיך געלאָזט שטאַרק פילן. די
מוטיקע דאָניאַ פאַולאַ האָט אָבער געאַרבעט אויף

דערמיטלעך, אירע טעכטער האָבן איר טריי גע
האַלטן און דער קליינער דאַמינגאַ האָט און שולע
אַנגעהויבן ליינען און שרייבן.

זייען דאָן קלעמענטע סארמיענטאָ האָט זיך אויף
געקערט אַהיים צו זיינע אייגענע, פון דער העראַיש
שער נטיעה איבער די אַנדערע, האָט ער מיט
גרויס איבעראַשוניג געמאַכט אן זיין זינדל, 6 יאָר
אַלט, ליינעט לייכט פון העלפן ס'איז נישט אין טיבל
וואָס קומט אים אין האנט אריין.

דער סאַטער האָט באַטערקט זיין קינד'ס סעאַר
קייט צום לערנען און זיין אויסערנעוויינלעך גוטן
זכרון. פון ליינען בלויז איין טאַל אַ לעקציע שלענט
ער זי גלייך שוין קענען זאָגן אייף אויסנאָויניק.

אַ דאַנק דעם קינדס סעאַיקייטן האָט ער זיך מיט
עדינסטער איבערגעגעבנקייט אָנגעהויבן אָנעבן
מיט אים.

יעדע נאַכט, שלעגן אלע אין שטוב זיך אויסזעצן
אינ'ם גרויסן עסיצומער — די מוטער מיט די טעכט

האט דער פעפער דאמינגא פאוסטיא געהאט א
שם פון א "מוראדוקן" קעגנער.

אסס איז אבער געשען אז אויף לאנגע פעריאדן
פלעגט דער קליינער פארמייענשא פארלאזן זיינע
פרייע פאלדאסן, אפציען פון זי און קיין שום מאן
מוז און אן איינזאטער שאפצירן איבער די פרייע
גענוסן ארום זייער שטוב, צווישן בערג און פעלי-
דער, וואוהין עס האט אים שוין אלס זייער קליין
קינד שאפצירן געצויגן.

דער פרעסביר

דאן כאטע דע אריא טער, דאן כאטע דע

ארא, קרוב און אסי

טער אריינגייט אין שטוב פון די פארמייענשאס,
איז געווען א רעליגיעזער, אבער איינציטיק לי-
בעראלער מענטש און האט זיך אויסגעצייכנט
אלס רעדנער און פאליטישע פירערענלעכקייט.

עס פלעגן פארקומען ערנסטע צוזאמענשטויסן
צווישן דער גרופע בראש מיט דעם "קאמאנדיה",
דאמינגא פארמייענשא, וועלכער איז צען יאר אלט
געווען און א צווייטע "באנדע" האט האט אויך
בלירד נאכגעפאלגט זייער "עלסטן", און זיין
פארמייענער שנאה צו דעם אינגל פון "קאראטי-
קאל".

די דאזיקע "שלאכטן" פלעגן פארקומען אויסער
דער שטאט, אין די פארנאכטן, און די געווער וועל-
כע מען האט באנוצט איז באשטאנען פון שפעקט-
נער, שפיינער און קופעס שמוץ.

מען פלעגט פון אזעלכע צוזאמענשטויסן זיך
אומקערן אהיים מיט צעקאליעטשעמע אנדרים און
אפגעריבענע סיגער פויל'ס פראוון פארזויען די
פלעקן אויף די מלבושים, פאר וועלכע עס זיינען
געפליגן פעטש פון טאטע-טאטע.

אין דער היים און אין שולע, האט מען געמאכט
א שווייג וועגן דעם אלעמען, אבער צווישן חברה,

זייער א געלערנטער און גימטרישער, האט ער
ספעציעלע אויסגערקואמקייט געלייגט אויבן פון
איקן קינד פון זיינע גוטע פריינט און אים שטארק
באאיינפלוסט מיט זיין פערזענלעכקייט.

זיי פלעגן צוזאמען, דאן כאטש דע ארץ מיטן
קליינעם אינגל, מאכן לאנגע שפאצירן און עס
פלעגן זיך ציען הארימע געשפרעכן צווישן דעם
באצאדן מענטשן מיטן צען יאריקן אינגל האט
האט מ'זיך אויסגעזען עלטער און האט שוין אין
יענער צייט אויך גייסטיק זיך אויסגעצייגנט פון
פון אלע אנדערע אין זיינע יארן.

דאמינגא פלעגט שטעלן זיין קרוב אלעדריי
פראגן האט דער געלערנטער האט געענטשערט,
אילוסטריירנדיק מיט אנעקדאטן, דערציילונגען,
משלים. אין ספעציעלע העסטן פלעגט דער שוין
לער סארצייכענען גלייך דעם אינהאלט פון די
דאזיקע געשפרעכן, יעדע פראגע און ענטפער באַי
זונדער; אויך אזא אוסן האט ער אנגעזאמלט מאַי

פערזאלן און וועלכע ער פלעגט אין די שפעטער
דיקע יארן יאָר אַהט אנקומען נאָר אַן עצה.

דער „פעטער“, ווי דאמינגא האט אים גערופן,
האט באמערקט אז דאס דאזיקע אינגל ווערט זיין
ער אהט באהערשט, צוליב זיין געטלפולן טעמי-
פערזאנענע, פון פחד, וואס פלעגט אים ממש
דערשטומען אין אויסגערשולען. ער פלעגט גלויבן
אין הוהות, אין געשפענטער, אין ווילדע גייס-
טער... האט דער פעטער זיך גענומען די מי דאס
אויסצוגלען אין גענוגט מאכן די נאטור סוף
אינגל.

אין די איינמאל פלעגט דאן כאטש דע ארץ פירן
זיין חבר'ל אויף דעם ביתדעלם צווישן די בערג,
פון אים באשריען פון זיינע אימגעלוםפערטע
אבערגלייבענישן.

„זייען מען סארלירט דעם שרעק פארן טויט, קען
מען מייטיק לעבן און לערנען קענען דאס לעבן“ —

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

הוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין, והוא נשפט על ידי בית דין.

פער פון וועלכע ער האלט אין איין מאנן פאר-
צייכענונגען?

אין יאר 1826 קומען פאר נייע פאליטישע אומ-
אָרדענונגען אין דער פראַנצויזישער פארבאנד און צו
ליב זיין אַקטיוון אנטוויקל אין זיי, האָט דאָן כאַסע
דע אַראָ געמוזט אנטלויפן און זיך אויסבאהאלטן
היים פון זיין פראַנצויזיש.

פאַרן אנטלויפן, האָט דער פּרעסביטער פאַרזיג
לייגט זיין שילד און בעסטן חבר דאָמינגאָ, אז
ער זאל מיט אים אויך מיטפאַרן אין דער פראַנצויזישער
פאַרלואים און דאַרם צוזאַמען פרוואוּן זייער נייע
עם מזל. דאָמינגאָ האָט זיך ניט געקענט באַשליסן
צו פאַרלאָזן זיין היים און זיין פראַנצויזיש אָן קיין
באַשטימטן ציל, ס'האָט אָבער גלייכצייטיק גע-
צויגן אים צו באַגלייטן זיין „פעטער“, צו וועלכן
ער איז געווען זייער צוגעבונדן.

דאָניאָ פאַולא איז געווען די וואָס האָט צוגע-
רעדט איר זון, ער זאל פאַרן אַנקוקן נייע געגנטן,

נייע מענטשן, זי האָט אים געמוטיקט צו דער
נשיעה.

צו די 15 יאָר האָט דאָמינגאָ פאַרזיגט, פאַר-
לאָזט זיין היים, דעם געגנט „קאַראַסקאַל“, פון
וועלכן ער האָט געקענט יעדער שטיין, יעדן בער-
גל, יעדעם סטעוּשקעלע וואו ער פלעגט אַרומוואַני
דערן און פירן זיינע „פאַלאַ“ געשפּרעכן. אין זייע
ניעם געגנט האָט ער זיינע קינדער-יאָרן זיך אויס-
געלעבט און, ווי זיין מוטער די פּילקאַלירטע פּע-
דוּבער אין די רייכע טעפּיכער, האָט ער געווענט
זיינע חלומות צווישן פאַרן און פּעלד.

פאַן פראַנצויזיש

„ער מאַעסטראַ“ דעל פאַנסע, — אַזוי

האָט געהייסן דאָס

אַרט אין דער פראַנצויזישער פאַרלואים וואו עס האָבן
זיך צייטווייליק באַזעצט דאָן כאַסע דע אַראָ און
דער אינגל פּונ'ם „קאַראַסקאַל“.

הוא נשאל על ידי המורה, "האם אתה יודע מה זה אומר 'אשר'?"

הוא עונה, "כן, זה אומר 'אשר'". המורה אומר, "אשר זה אומר 'אשר'".

הוא נשאל על ידי המורה, "האם אתה יודע מה זה אומר 'אשר'?"

הוא עונה, "כן, זה אומר 'אשר'". המורה אומר, "אשר זה אומר 'אשר'".

הוא נשאל על ידי המורה, "האם אתה יודע מה זה אומר 'אשר'?"

— "אשר".

הוא עונה, "כן, זה אומר 'אשר'". המורה אומר, "אשר זה אומר 'אשר'".

הוא נשאל על ידי המורה, "האם אתה יודע מה זה אומר 'אשר'?"

לענדער, צו גרופטן דעם אויפבלי פון דער ארגעני
שינער רעפובליק.

דער אינגל פון „קארטאסקאל“ איז אין די יארן
1868—1874 געווען פרעזידענט פון זיין רעפובליק.
זיינע ליכטותנען אבער פאר דער קולטור פון זיין
פאלק און פון שכנישע פעלקער האבן זיך ניט גע-
ענדיקט מיט זיין פרעזידענץ און אויך ניט מיט
זיין לעבן — זיין גייסט שוועבט אין יעדער שולע,
אין יעדער ביבליאטעק און אין יעדן אנשטאלט
— וואו עס ווערט געלערנט.

דאמינגא פאוסטינא פארטיקנטא איז געווען
דער סימבאל און וועגווייזער פאר יעדן וואס וויל
לערנען און דערגרייכן צו דאס העכסטע און נאך
בעלסטע, פאר זיך און פארן פראגרעס פון פעלי-
קער.

אויך זיין מצבה האט ער געלאזט אויסשרייבן
פאלגנדע ווערטער, וועלכע זיינען דער סינאקס פון
זיין גאנצן שטרעבן און קעמפן: „א מ ע ר י ק ע:
א פ ר י י ע ה י י מ פ א ר א ל ע ג ע ט ע ר,
א ל ע ש פ ר א ב ו ; מ י ט ע ר ד א ו ו
ט י ב נ פ ר י י פ א ר י ע ר ו .“

RECONSTRUCTION OF THE HOUSE AT THE SITE OF THE INCIDENTS IN THE MOUNTAINS OF THE
MOUNTAIN DISTRICTS AND THE HOUSE AT THE SITE OF THE INCIDENTS IN THE MOUNTAINS OF THE

פ ר ע מ ד ו ו ע ר ט ע ד

אן אָרײַמער נעגנט צווישן בערגלאך אין פראַווינץ סאַן כואַן.
 א פראַווינץ אין צפון פון דער אַרגענטינער רעפובליק.
 די מאַמע „פּאַטערלאַנד“
 טיפּיש-אַרגענטינער געבוירענער
 דער הייליקער דאַמינגאָ פון דער קריסטלעכער קירכע.
 א שפּילצייג וואָס מען מאַכט עס טאַנצן יי אַ הייזל.
 פון דעם פּאַטערלאַנד.
 פעסעלע
 לייזעלע
 ליכטעלע.
 אויסגעהאָדעוועט ניט אויף דער מיטער'ס מילך.
 קאַפּאַטקעלע.
 די שעה'ן פון אַפּרו און שלאָפן נאָך מיטאַג.
 דער לערער.
 דאַטאַלסטיקע רעגירונגס-הויז.
 דער אַזוי גערופענער „וילבערנער טייך“.
 אַזא שפּילצייג געמאַכט פון פּאַפּיר, וואָס מען לאָזט עס פליען אָפּען ווינט
 מיט ניט-קאָמבינירטע פעדימער וועלכע מען דאַרף געשיקט אין פלינגען
 ציען.
 יי שולע פונ'ם פּאַטערלאַנד.
 אן אָרט אויף די אַנדריבערג, באַוואויסט צוליב דער שלאַכט וואָס דער פעלד
 מאַרשאַל סאַן מאַרטין מיט זיינע חיילות האָבן דאָרט געפירט קעגן דעם רעא-
 ליסטישן מיליטער פאַר דער באַפרייאַונג פון טשילע.

- „קאַראַסקאַל“
- פראַווינץ סאַן כואַן
- „כאַרדע פאַטריאַ“
- „קריאָזשאָ“
- „סאַנטאָ דאַמינגאָ“
- „טראַמפּאַ“
- „דע לאַ פאַטריאַ“
- „באַריליטאַ“
- „פּיאָניטאַ“
- „וועליטאַ“
- „גואַטיטאַ“
- „קאַפּאַטיטאַ“
- „סיעסטאַ“
- „על מאַעסטראָ“
- „קאַבילדאָ“
- „לאַ פלאַטאַ“ טייך
- „באַרילעטעס“

- „לאַ עסקעלאַ“
- „דע לאַ פאַטריאַ“
- „טישאַקאַבוקאַ“

